

Jan Charytański

"Le sacrement de réconciliation", t. 1-2, Gérard Defois, Nicole Fabre, Jean Le Du, Henri Denis, Paris 1969-1970 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 214-215

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Druga część koncentruje się wokół zagadnienia mentalności poszczególnych grup społecznych. A. Brien analizuje przemiany zachodzące w podejściu do *sacrum* i ich znaczenie dla wiary współczesnego człowieka. G. Duperray odkrywa w środowiskach „chrześcijańskich” ignorancję „formalną”, polegającą na ujmowaniu statycznym, i stąd nieprzydatnym dla życia, takich tajemnic chrześcijaństwa jak „nadzieja” czy wcielenie Syna Bożego. Tu widzi źródło inercji tych środowisk. Dalsze trzy wypowiedzi są już nie tyle artykułami co „świadczeniami” ze środowiska technicznego, robotniczego i wiejskiego. Wszystkie trzy zwracają uwagę na trudności specyficzne, jakie napotyka katecheza w każdym z tych środowisk.

Mimo że poszczególne artykuły powstawały często niezależnie jeden od drugiego, obecny zbiór stanowi swego rodzaju rozprawkę o zagadnieniu, które pasjonowało katechezę francuską w ostatnich latach. Z perspektywy jednak nowego kierunku, a mianowicie katechezy interpretacji, można pracę ocenić ponadto jako przyczynek do historii ruchu katechetycznego we Francji. Jeden i drugi aspekt ma znaczenie dla polskiego czytelnika. Może za mało mówi się u nas o środowiskowym uwarunkowaniu katechezy, za mało bada się mentalność poszczególnych środowisk. Na tym odcinku doświadczenia ruchu francuskiego mogą być dla nas źródłem owocnej refleksji.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa.

Le sacrement de réconciliation, t. I: Gérard Defois — Nicole Fabre — Jean Le Du, *Les difficultés de la confession aujourd'hui*, 1969, t. II: Gérard Defois — Henri Denis — Nicole Fabre, *Vers une pastorale pénitentielle pour aujourd'hui*, 1970, Paris Fayard-Mame s. 145 + 175.

Uczestniczymy już w odnowionej liturgii Eucharystii, chrztu, małżeństwa. Oczekujemy wyniku prac Posoborowej Rady Liturgicznej nad reformą sakramentu pokuty. Oczekiwanie to jest nieco różne w poszczególnych Kościołach. Szczególnie uwrażliwiony jest Kościół francuski. Wśród katolików dojrzałych, nawet wśród apostołsko zaangażowanych, przede wszystkim wśród młodych, dostrzega się głęboki kryzys w odniesieniu do sakramentu pokuty.

Pewnym przyczynkiem do rozwiązania powyżej wspomnianego problemu ma być właśnie obecnie omawiana pozycja. Opracowali ją profesorzy Wyższego Instytutu Duszpasterstwa Katechetycznego w Paryżu. Współpracowali ze sobą pastorałści, psycholog i specjalista dynamiki grupy w zastosowaniu katechetycznym. Ta różnorodność punktu widzenia przyczyniła się bez wątpienia do bogatego ujęcia zagadnienia sakramentu pokuty, jednocześnie jednak spowodowała pewne powtarzanie się wątków i analiz w poszczególnych rozdziałach.

Pierwszy tom poświęcony jest zasadniczo analizie trudności przeżywanych przez przystępujących do sakramentu pokuty. Jednocześnie podkreśla niewystarczalność wprowadzanych nowych form np. nabożeństw pokutnych. Niespodziewanie w tym właśnie tomie napotykamy na krótką historię form pokuty częstotliwej. Zasadniczą jednak treścią tego tomu są procesy psychologiczne „pojednania” człowieka z samym sobą, uznanie swej skończoności, „niepełności”; pojednanie z innymi, a wreszcie pojednanie z Bogiem. Idąc drogą K. Rahnera odnośnie do Eucharystii Jean Le Du pragnie ukazać zaplecze ludzkie, które musi znaleźć swój wyraz w obrzędach sakramentu pokuty. Można powiedzieć, że specyfikę pracy stanowią owe analizy psychologiczne.

Drugi tom jest bardziej teologiczny i nastawiony na działalność duszpasterską. Sakrament pokuty ujęty jest jako sakrament nawrócenia, pojednania i nadziei chrześcijańskiej. Ukazuje się jako uwieńczenie długiego procesu,

a nie jako wyizolowany akt. Opiera się bardziej na przeszłości niż na przyszłości. Ostatnie rozdziały korzystające z analiz psychologicznych pierwszego tomu, oraz teologii sakramentu pokuty ukazanej w pierwszej części tomu drugiego, poświęcone są „pedagogice” pokuty. Autorzy bardzo mocno podkreślają to sformułowanie, choć liczą się ze sprzeciwem wielu. Analizują szczegółowo poszczególne akty jak wyznanie, rachunek sumienia, absolucję. Zawsze jednak szukają nawiązania do doświadczenia ludzkiego, które jest podstawą tych aktów kultycznych i tu właśnie znajdują wskazania zarówno dla wychowania, jak i dla uformowania obrzędów tego sakramentu.

Omawiając aspekt społeczny sakramentu pokuty autorzy główny nacisk kładą na stronę pozytywną, wezwanie do przewycięzania razem z Chrystusem zła w świecie, konieczność w świecie znaku społeczności „pokutującej”, zwalczającej zło dobrem. Ten sam moment wysunięty jest również w uwagach o głoszeniu pokuty w Kościele.

Bardzo trudno zaklasyfikować omawianą pozycję. Nie jest pracą ściśle naukową, lecz również nie można jej nazwać pozycją ascetyczną dla duszpastryczy czy wiernych. Jest chyba analizą rzeczywistości, mogącą pobudzić do dalszej refleksji i bardziej precyzyjnych badań. Wydaje się jednak, że właśnie dlatego można ją polecić wszystkim myślącym o odnowie Kościoła w dzisiejszych czasach.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Odile DUBUISSON, *Le dessin au catéchisme, expression de la foi*, Paris 1968, Editions du Centurion, s. 182.

Nieomal od samego początku istnienia współczesnego francuskiego ruchu katechetycznego rysunek dziecka odgrywał w nim zasadniczą rolę. Od kolorowania podsuwanych wzorów, rysunku ilustracyjnego, zaczęto jednak przechodzić do formy rysunku swobodnego w oparciu o zasady pedagogiki wyrazu. Rysunek „wyrazu” wprowadzili jako trzeci stały element katechezy autorzy podręcznika *Conduis moi sur le chemin de ta maison*. Autorka obecnie omawianej pozycji jest jednocześnie współautorką wspomnianego podręcznika i innych związanych z nim publikacji dla katechety i dziecka. W tej pracy pragnie przeanalizować zagadnienie sensu, jaki dzieci nadają swym rysunkom, a zwłaszcza wprowadzonym w nie deformacjom rzeczywistości.

Autorka obserwacje przeprowadziła w dwu dzielnicach Paryża wśród dzieci w wieku 6—9 lat uczęszczających na katechizację. Treść analizowanych rysunków stanowiły przyroda, opowiadania biblijne, liturgia, a nawet „prawdy” katechizmowe. Deformacja, wprowadzona przez dziecko, dotyczyła wielkości osób i przedmiotów, pomijania pewnych osób lub przedmiotów związanych z treścią wyrażaną przez dziecko, lub też wprowadzania nowych. Szczególnie troskliwie autorka analizuje deformacje, w których dziecko wyraziło swój wewnętrzny stan. Barwy stosowane przez dziecko wyrażają przede wszystkim nastroj dziecka i jego stosunek do przeżywanej treści czy osób.

Autorka wyróżnia symbolikę rysunku „nabytą”, będącą swego rodzaju umowną informacją o treści, przekąźnikiem wiedzy. Ważniejsza jest symbolika odkryta przez dziecko. Autorka ukazuje różne jej grupy. Osobny dział analiz stanowi związek rysunku dowolnego z postępowaniem chrześcijańskich dzieci. Rysujący dają wyraz swej refleksji nad przeszłością, zaangażowania się na przyszłość, przeżywanym trudnościom czy konfliktom moralnym, a wreszcie odmowie wypowiedzenia się szczerze, czy też brakowi świadomości moralnej na danym odcinku.

Autorka jednocześnie podsuwa konkretne wskazania dla katechetów, chcących stosować w praktyce rysunek wyrazu. Odnoszą się one do postawy i za-